

RENATA LAVAGNINI, **Note sull' Achilleide** ἐν Rivista di Studi Bizantini e Neoellenici, N. S. 6—7 (XVI—XVII), Roma 1969—1970, σελ. 165—179.

Ἡ θυγάτηρ τοῦ γνωστοῦ φιλέλληνος καὶ μεγάλου ἑλληνιστοῦ Bruno Lavagnini, ἑλληνομαθῆς καὶ αὐτὴ καὶ ἀγαπῶσα ἐξ ἴσου τὴν χώραν μας, ἀκολουθεῖ εἰς τὰ ἔχνη τοῦ πατρός της μελετῶσα μετὰ ὑπευθυνότητος προβλήματα τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας. Εἰς τὸ παρὸν μελέτημα, ἐπὶ τῇ βάσει νέας ἀναγνώσεως τοῦ κώδικος τῆς Νεαπόλεως τοῦ περιέχοντος τὴν γνωστὴν ὡς βυζαντινὴν Ἀχιλλεΐδα, ἡ συγγραφεὺς ἐπιφέρει ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν διορθώσεις. Τὸ γεγονός εἶναι τοσοῦτω μᾶλλον σπουδαῖον καθ' ὅσον μετὰ τὸ κείμενον τῆς Ἀχιλλεΐδος ἡσχολήθησαν κατὰ τὸ παρελθὸν μεγάλα ὀνόματα ὡς ὁ Krumbacher, ὁ Hesselring, ὁ Λάμπρος, ὁ Ξανθοῦδιδης, ὁ Wartenberg, ὁ Κριαρᾶς, προσφάτως δὲ καὶ ὁ κ. Μητσάκης. Ἐνισχύεται δὲ ἡ κρατοῦσα σήμερον ἄποψις ὅτι προτιμότερα κρίνεται πλέον ἢ ἐκ νέου ἀνάγνωσις τῶν χειρογράφων καὶ οὐχὶ αἱ ἐρήμην αὐτῶν προτάσεις διορθώσεων τῶν νοσοῦντων στίχων.

* * *

RENATA LAVAGNINI, **Villoison in Grecia**, Note di viaggio (1784—1786). (Istituto Siciliano di Studi Bizantini e Neoellenici—Quaderni—Pubblicati da Bruno Lavagnini sotto gli auspici dell'Assessorato alla istruzione della Regione Siciliana, 9) Palermo, σελ. 108.

Εἶναι γνωστὴ ἡ ἐκδοτικὴ δραστηριότης τοῦ Ἰνστιτούτου Βυζαντινῶν καὶ Νεοελληνικῶν Σπουδῶν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Παλέρμου τῆς Σικελίας ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην διεύθυνσιν τοῦ καθηγητοῦ Bruno Lavagnini. Ἐκδίδονται ἤδη σειραὶ ὑπὸ τοὺς τίτλους α) Testi, β) Monumenti, γ) Quaderni καὶ δ) Quaderni di Poesia Neogreca.

Ἡ δ. Lavagnini, διὰ τῆς παρουσίας πραγματείας της, ἐρευνᾷ μετὰ πολλῆς σπουδῆς καὶ μεθοδικότητος μίαν περίοδον πολὺ σημαντικὴν διὰ τὸ ἡμέτερον Γένος : τὰς τελευταίας δεκαετίας τοῦ ΙΗ' αἰῶνος καὶ εἰδικώτερον τὴν περίοδον 1784—1786, ἐξ ἀφορμῆς τῆς εὑρέσεως νέων σημειώσεων τοῦ μεγάλου Ἑλληνιστοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ μεγάλου «φιλέλληνος», J. B. d'Ansse de Villoison.

Ὡς γνωστόν, τὴν περίοδον ἐκείνην πολλοὶ Εὐρωπαῖοι σοφοὶ περιώδευον τὴν χώραν μας περιεργείας χάριν, καὶ τὰς παρατηρήσεις των κατεχώριζον εἰς βιβλία, περιηγήσεις ἢ ταξιδιωτικὰ ἡμερολόγια. Περιττὸν νὰ εἴπωμεν ὅτι κυριώτατος στόχος πάντων τῶν περιηγητῶν ἦτο ἢ διὰ παντός μέσου προμήθεια ἑλληνικῶν χειρογράφων ἢ ἄλλων πολυτίμων ἀντικειμένων.

Τοιαύτην περιουσίαν ἐπραγματοποίησε καὶ ὁ πολὺς Villoison εἰς τὰς ἑλληνικὰς περιοχάς, τὰς στεναζούσας τότε ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγόν.

Αἱ σημειώσεις τοῦ Villoison εἶχον μελετηθῆ ὑπὸ ὁμοεθνῶν του καὶ χρησιμοποιοθῆ πολλαχῶς ὑπὸ τῶν ἐρευνητῶν. Ἡ δ. Lavagnini ἠτύχησε νὰ εὑρῃ μεταξὺ τῶν καταλοίπων τοῦ Villoison, εὑρισκομένων σήμερον εἰς τὴν Bibliothèque Nationale τῶν Παρισίων, παρατοποθετημένα τετράδια εἰς ἄλλους κώδικας διαφόρου ὕλης. Ἐξ ἐπισταμένης μελέτης διεπίστωσεν ὅτι ταῦτα ἔχουν σχέσιν μετὰ τὸ ἡμερολόγιόν του, ἐφ' ᾧ καὶ ἀπεφάσισεν ὅπως τὰ ἐκδώσῃ δεόντως σχολιασμένα.

Τὸ ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον παρρουσιάζει τὸ ἐκδιδόμενον κείμενον εἶναι αὐτονόη-

τον, ἔνεκα τῶν παντοίων πληροφοριῶν τὰς ὁποίας παρέχει περὶ τοῦ δούλου γένους.
Ἡ συγγραφεὺς μετὰ πολλῆς εὐσυνειδησίας ἐπεδόθη εἰς τὸ ἔργον, ἀφοῦ πρῶτον ἐμελέτησε πᾶσαν τὴν σχετικὴν βιβλιογραφίαν καὶ ἐζήτησε νὰ ταυτίσῃ τὰ ἀμφιβαλλόμενα καὶ νὰ σχολιάσῃ τὰ χρῆζοντα ἐρμηνείας. Ῥίπτει ἄπλετον φῶς καὶ με κριτικὸν πνεῦμα ἀξιολογεῖ τὰ ἐξιστορούμενα εἰς ἐμπεριστατωμένην εἰσαγωγὴν (σελ. 5—26). Τὸ ἐκδιδόμενον γαλλικὸν κείμενον περιλαμβάνεται εἰς τὰς σελ. 29—88. Ἀκολουθεῖ βιβλιογραφία (σελ. 91—97) καὶ πολύτιμοι πίνακες (σελ. 101—108).

A. Δ. KOMINHS

* *

ΜΑΝΟΛΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ, **Μικρὴ Νεοελληνικὴ Γραμματικὴ**, β' ἐκδ.
μὲ βελτιώσεις, Ἰδρυμα Μ. Τρ., Θεσσαλονίκη 1975 σχ. 8 μ. σελ. 203.

Τὸ βιβλίον αὐτὸ ἐξεδόθη εἰς α' ἐκδοσιν τὸ 1949, τῶρα ὅμως τὸ Διοικ. Συμβούλιον τοῦ Ἰδρύματος Μ. Τ. προβαίνει εἰς ἀναθεωρημένην ἐκτύπωσιν αὐτοῦ διὰ τὰ διορθωθῶν τὰ λάθη του καὶ νὰ προσαρμοσθῇ πρὸς τὶς γλωσσικὰς τάσεις τῆς σύγχρονης Κοινῆς ΝΕ γλώσσας. Τοῦτο ἀποτελεῖ κυρίως σύνοψιν τῆς γλωσσικῆς πραγματείας, ἣν ἐξέπλησεν ὁ Μ. Τρ. τὸ 1939—40 ὑποκινήσει τοῦ Ἰω. Μεταξᾶ διὰ λόγους ἐπιστημονικούς. Κατὰ τὴν κατοχὴν ἐν ἐποχῇ δυστυχίας, δυσπραγίας καὶ ἀνεργίας ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν συντακτῶν του τὰ λάβρον ἀμοιβὴν τινα, διετάχθη ἢ ὑπὸ τοῦ Ὄργανισμοῦ Διδ. Βιβλίων ἐκδοσὶς τοῦ ἔργου. Τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ἐκδόσεως του ἀποτελεῖ καὶ τὴν μόνην σχέσιν του πρὸς τὸ Κράτος, ὑπὸ οὐδεμιᾶς δὲ ποτε ἀρμοδίας Ἀρχῆς υἰοθετήθη τὸ περιεχόμενον του. Ταῦτα πρὸς ἀποφυγὴν συγχύσεως, ἐπειδὴ γράφεται εἰς τὸν πρόλογον ὅτι «ἀπὸ πολλοὺς ὀνομάσθη Κρατικὴ». Ἡ Γραμματικὴ τῆς Δημοτικῆς τοῦ Μ. Τ. ἐγρᾶφη πρὸς σκοποὺς ἐπιστημονικούς καὶ ὄχι κρατικούς, ἐτέθη ὑπὸ τὴν κρίσιν τῶν ἐπιστημόνων καὶ ἐδέχθη ἀφθονίαν κρίσεων. Τώρα κατὰ πόσον ἔχει δικαίωμα τὸ Διοικ. Συμβούλιον ἐνὸς σωματείου νὰ τροποποιῇ τὰς ἀπαξ διατυπωθείας ἐπιστημονικὰς γνώμας νεκροῦ συγγραφέως εἶναι ἄλλο ζήτημα. Εἶναι προφανὲς ὅμως ὅτι αὐτὴ «ἢ προσαρμογὴ» ἔχει σκοπὸν νὰ προωθῆσῃ τὸ προσηρμοσμένον τοῦτο ἔργον εἰς τὴν θέσιν Γραμματικῆς πρὸς χρῆσιν τῶν σχολείων. Ἄν τοῦτο ὄντως ἐπιτευχθῇ, δέον νὰ σημειωθῶν καὶ αἱ ἀντενδείξεις.

Τὰ ἔθνη τὰ σεβόμενα τὴν πνευματικὴν των ὑπόστασιν ἀποφεύγουν τὸν βιασμόν τῆς γλωσσικῆς καὶ ἐκπαιδευτικῆς των παραδόσεως. Ἡ Γαλλία τοῦ Λουδοβίκου ΙΓ' διὰ τοῦ Ῥισελιῆ ἔδωκεν ἐντολὴν καὶ ὁδηγίαν τὸ 1634 εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν νὰ συντάξῃ τὴν Γραμματικὴν τῆς Γαλλικῆς γλώσσας. Καὶ ἡ Ἀκαδημία ἐκτιμῶσα τί εἶναι ἔθνος καὶ τί γλῶσσα τοῦ ἔθνους εἰργάσθη μὲ ἐπιμέλειαν καὶ ὑπομονὴν καὶ μὲ σύστημα ἐπὶ τριακόσια συνεχῆ ἔτη διὰ νὰ ἐκδώσῃ τὴν Γραμματικὴν τῆς Γαλλικῆς Γλώσσας τὸ 1933. Αὐτὴ ἐκωδικοποίησε τὸ τυπικὸν τῆς ἀβιάστως χρησιμοποιομένης ὑπὸ ὅλων τῶν Γάλλων γραπτῆς καὶ προφορικῆς γλώσσας. Ἐνῶ ἐδῶ ὁ Μ. Τρ. συνέγραψεν ἐντὸς 1—2 ἐτῶν πραγματείας τῆς γλώσσας τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν καὶ παραδόσεων, αὐτὴν δὲ τὴν συντέμνει καὶ τὴν τροποποιεῖ καὶ τὴν «προσαρμόζει» ἐν σωματεῖον καὶ τὸ κατασκευάσμα αὐτὸ ζητεῖται νὰ βαπτισθῇ Γραμματικὴ τῆς Νεοελληνικῆς Γλώσσας. Ποία διαφορὰ!

Προκύπτει ὅμως καὶ ζήτημα ἠθικῆς τάξεως, ὅταν τὸ πρωτότυπον ἔχη τίτλον